

1 Wetgeving

1.1 Inleiding

De wetgever verplicht opdrachtgevers, ontwerpende -, uitvoerende partijen en werkgevers bepaalde maatregelen te nemen om de veiligheid en gezondheid van werknemers bij het uitvoeren van werkzaamheden te waarborgen en nadelige milieueffecten te beheersen.

Bij het werken in of met verontreinigde (water)bodem is een aantal kaderwetten essentieel, te weten:

- Arbo regelgeving;
- Milieu-regelgeving;

In de volgende paragrafen worden deze wetten, besluiten en regelingen in hoofdlijnen uiteengezet en worden relaties gelegd met het werken in of met verontreinigde (water) bodem.

1.2 Arbo regelgeving

1.2.1 Arbeidsomstandighedenwet

De Arbowet verplicht de werkgever zich in te zetten voor een zo groot mogelijke veiligheid en bescherming van de gezondheid van zijn werknemers (het arbobeleid, artikel 3 Arbowet). Op grond van de Arbowet zal de werkgever de risico's voor de veiligheid of gezondheid van de werknemer in eerste aanleg bij de bron moeten voorkomen of beperken. Naarmate de risico's niet bij de bron kunnen worden voorkomen of beperkt, worden maatregelen genomen die meer gericht zijn op collectieve bescherming. Slechts indien dergelijke maatregelen redelijkerwijs niet kunnen worden gevraagd, worden maatregelen genomen die gericht zijn op individuele bescherming. Dit gebeurt in de vorm van persoonlijke beschermingsmiddelen. Een ander belangrijk aspect van de Arbowet is het documenteren van en informeren over de te ondernemen en uit te voeren activiteiten binnen het kader van de arbeidsomstandigheden door middel van plannen, verslagen, voorlichting en onderricht. Van deze aspecten moet een aantoonbare registratie worden bijgehouden.

1.2.2 Beschermingsniveaus

De Arbowet omschrijft in artikel 3 sub b een verplichte rangorde die aangeeft welk soort maatregelen als eerste moeten worden getroffen. Wanneer deze maatregelen redelijkerwijs (in technische, operationele en economische zin) niet haalbaar zijn, moeten maatregelen worden getroffen op een lager niveau. Het nemen van doelmatige maatregelen waarbij een verschaling aanwezig is qua niveau noemen we de arbeidshygiënische strategie. Bij het vaststellen en toepassen van maatregelen moeten trapsgewijs de mogelijkheden worden onderzocht. In volgorde van belangrijkheid zijn de niveaus van bescherming:

- Bronmaatregelen – Een werkgever moet eerst de oorzaak van het probleem wegnemen. Voorbeeld: het verhogen van de bodemvocht om stofvorming te voorkomen.
- Collectieve maatregelen – Als bronmaatregelen geen mogelijkheden bieden, moet de werkgever collectieve maatregelen nemen om risico's te verminderen. Voorbeeld: het plaatsen van een fysieke afscherming.
- Individuele maatregelen – Als collectieve maatregelen niet kunnen of ook (nog) geen afdoende oplossing bieden, moet de werkgever individuele maatregelen nemen. Voorbeeld: het werk zo organiseren dat werknemers minder risico lopen, graaf werk uitvoeren met minikraan in plaats van met de hand om de contacttijd te verkleinen.
- Persoonlijke beschermingsmiddelen – Als de bovenste drie maatregelen geen effect hebben, moet de werkgever de werknemer gratis persoonlijke beschermingsmiddelen verstrekken. Voorbeeld: saneringsoverall, gehoorbescherming en veiligheidsschoeisel.

Het ALARA (As Low As Reasonably Achievable) principe gaat enkel op in geval van klasse oranje en rood. In geval van CM stoffen geldt het financieel redelijkerwijs principe niet meer, maar wel het technische redelijkerwijs principe. Indien enkel een financiële afweging geldt moet al het mogelijk

worden gedaan om te voldoen aan de arbeidshygiënische strategie.

1.2.3 Risico-inventarisatie en evaluatie

Elke werkgever is op grond van artikel 5 van de Arbowet verplicht in zijn organisatie een risico-inventarisatie uit te (laten) voeren. Deze inventarisatie moet hij vervolgens evalueren. Dit wil zeggen dat hij moet aangeven op welk gebied, wat betreft aard en ernst van de gevaren, de grootste risico's bij het werk liggen. Onderdeel van de inventarisatie en evaluatie is het schriftelijk vastleggen van een plan van arbeidsbeschermende maatregelen. Voor een aantal onderwerpen, zoals gevaarlijke stoffen (waaronder ook kankerverwekkende of mutagene stoffen), lawaai, trillingen en biologische agentia, zijn nadere voorschriften voor de risico-inventarisatie en -evaluatie vastgelegd in het Arbobesluit. Als de werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, moeten op grond van artikel 4.2 hoofdstuk 1, afdeling 1 van het Arbobesluit de aard, de mate en de duur van de blootstelling worden beoordeeld om de gevaren voor de werknemers te bepalen.

1.2.4 Voorlichting en onderricht

De werkgever is op grond van artikel 8 van de Arbowet en artikel 4.10d van het Arbobesluit verplicht om werknemers voor te lichten en te onderrichten over de risico's die voortvloeien uit het werken met gevaarlijke stoffen en over de te gebruiken persoonlijke beschermingsmiddelen. In de artikelen 4.45a en b van het Arbobesluit is de specifieke voorlichting/onderricht opgenomen over de risico's van het werken met asbest. De werkgever moet daarbij toezien op naleving van de gegeven instructies en voorschriften. Voorlichting en onderricht moeten in ieder geval plaatsvinden voordat de werknemers werkzaamheden gaan verrichten (bij indiensttreding, bij aanvang van een nieuw werk, bij wijziging van de functie en/of taken van de desbetreffende werknemer, bij invoering of wijziging van procedures, et cetera). In de modules 5 'Deskundigheid van kritische functies' en 8 'Voorlichting en instructie' wordt hier verder op ingegaan.

1.2.5 Derden

Op grond van artikel 10 van de Arbowet is de werkgever verplicht om doeltreffende maatregelen te nemen tegen het gevaar voor derden dat door de werkzaamheden van zijn werknemers ontstaat. Met betrekking tot werken in of met verontreinigde (water)bodem betekent dit dat de werkgever maatregelen moet treffen om te voorkomen dat ook andere personen dan zijn eigen personeelsleden worden blootgesteld aan de risico's die voortvloeien uit de werkzaamheden. Zie hiervoor ook module 7 'Gezondheidskundige zorg en omgeving'.

1.2.6 Arbeidsgezondheidskundig onderzoek

Op grond van artikel 18 van de Arbowet en artikelen 4.10a en 4.23 van het Arbobesluit moet elke werknemer in de gelegenheid worden gesteld zich medisch te laten onderzoeken. De werknemer die nieuw bij een bedrijf in dienst treedt en/ of die op een locatie werkzaamheden moet gaan verrichten of indirect aan de gevolgen hiervan kan worden blootgesteld aan gevaarlijke stoffen, moet de gelegenheid krijgen om een dergelijk arbeidsgezondheidskundig onderzoek te ondergaan voor de aanvang van de werkzaamheden. In de module 7 'Gezondheidskundige zorg en omgeving' is aangegeven uit welke onderdelen deze toetsing kan bestaan.

1.2.7 Toezicht door de Inspectie-SZW

Op grond van artikelen 24 t/m 29 van de Arbowet is de Inspectie-SZW belast met het toezicht op de naleving van de Arbeidsomstandighedenwet. Bij het niet naleven van de verplichtingen kunnen sancties worden opgelegd conform de Arbowet en de Wet op de economische delicten. Bij toezicht door een inspecteur van de Inspectie-SZW zal eerst de feitelijke situatie op de bouwplaats worden beoordeeld. Indien de situatie daartoe aanleiding geeft, wordt bekeken in hoeverre deze afwijkt van hetgeen in het veiligheids- en gezondheidsplan is opgenomen. Afhankelijk van de ernst van de situatie wordt bepaald hoe kan worden gestimuleerd dan wel afgedwongen dat de verplichtingen worden nageleefd en welke aanvullende voorzieningen moeten worden getroffen om herhaling te voorkomen. De inspecteur zal daarover afspraken maken met de verantwoordelijke betrokkenen. Bij ernstige overtredingen kan de inspecteur gelasten de werkzaamheden onmiddellijk te staken.

1.2.8 Jeugdigen en zwangere vrouwen

Op grond van Arbobesluit hoofdstuk 1, afdeling 8 en artikel 4.105 gelden werknemers jonger dan 18 jaar als jeugdigen. Zij worden gezien als een bijzondere risicogroep die geen werkzaamheden uit mag voeren in de verontreinigde zone.

Op grond van Arbobesluit hoofdstuk 1, afdeling 9 gelden voor zwangere vrouwen en vrouwen in de lactatieperiode gelijksoortige beperkingen, ter bescherming van het (ongeboren) kind. De werkgever moet een werkneemster binnen twee weken nadat zij aan hem bekend heeft gemaakt dat zij zwanger is, informeren over de risico's van de stoffen waarmee wordt gewerkt. Het werk moet zodanig worden aangepast dat de betreffende werkneemster niet aan deze stoffen wordt blootgesteld. Toezicht vanuit het bevoegd gezag hierop vindt plaats door de inspectie-SZW.

In module 7 'Gezondheidskundige zorg en omgeving' worden deze zaken verder toegelicht.

1.2.9 Bouwproces

Het Arbobesluit hoofdstuk 2, afdeling 5, artikelen 2.23 t/m 2.35 is er in beginsel op gericht een goede samenwerking tot stand te brengen tussen de partijen die bij het bouwproces zijn betrokken. Hiertoe wordt een V&G-coördinator voor de ontwerpfase en de uitvoeringsfase aangesteld. De taken van deze coördinator(en) zijn in het Arbobesluit vastgelegd. Twee zaken zijn in dit verband essentieel, namelijk het Veiligheids- en Gezondheidsplan (V&G-plan) en het zogenoemde Veiligheids- en Gezondheidsdossier (V&G-dossier).

In het Arbobesluit hoofdstuk 2, afdeling 5, artikelen 2.27, 2.28 en 2.29 zijn de V&G-verplichtingen per bouwwerkcategorie nader aangegeven. Wat dit betekent voor de verschillende type werkzaamheden en veiligheidsklassen is opgenomen in module 6 'V&G-plan en logboek'. In deze module zijn ook de vereisten aangegeven die gelden voor het V&G-plan.

1.2.10 Werken met gevaarlijke stoffen

Het Arbobesluit 'Werken met gevaarlijke stoffen' hoofdstuk 4 afdeling 1, artikel 4.1b stelt dat de werkgever voor een doeltreffende bescherming van de gezondheid en veiligheid van de werknemer moet zorgen. Hieraan wordt voldaan als in het kader van de risico-inventarisatie en -evaluatie de aard, mate en duur van de blootstelling is beoordeeld, doeltreffende maatregelen zijn getroffen ter voorkoming of beperking van de blootstelling en preventieve maatregelen zijn genomen ter voorkoming van ongewenste gebeurtenissen. Daarom wordt bij het werken in of met verontreinigde (water)bodem bij aanwezigheid van gevaarlijke stoffen een veiligheidsklasse voorgeschreven die afhangt van de schadelijkheid en concentratie van deze stoffen.

Het Arbobesluit hoofdstuk 4, afdeling 2 stelt dat beroepsmatige blootstelling van werknemers aan kankerverwekkende, mutagene (CM-stoffen) te allen tijde moet worden vermeden. De aanwezigheid van een CM-stof betekent niet automatisch dat het zwaarste regime wordt gehanteerd. De te nemen maatregelen dienen te worden genomen vanuit de bronaanpak waarbij gericht het risico op blootstelling wordt voorkomen. De te hanteren veiligheidsklasse is afhankelijk van de stof specifieke eigenschappen, waarbij vluchtige stoffen zwaarder worden gewogen door de grotere kans op blootstelling. In geval van blootstelling aan CM-stoffen boven de humane ernstig risicowaarde zonder bescherming, geldt de verplichting tot het registreren als beschreven in artikel 4.13 van het Arbobesluit, waarbij deze gegevens voor een periode van 40 jaar beschikbaar dienen te blijven zoals is beschreven in artikel 4.10C van het Arbobesluit. Binnen het Arbobesluit zijn de eisen voor Reproductie toxische stoffen (R) niet gelijk aan die van de CM-stoffen. Reproductie toxische stoffen kunnen effecten hebben op alle organen en lichaamscellen, dus ook op de geslachtsorganen en de geslachtscellen (eicellen en spermacellen), waardoor de vruchtbaarheid kan worden aangetast. Deze stoffen kunnen ook schadelijk zijn tijdens de zwangerschap. Door effecten van deze stoffen op de moeder of als stoffen via de placenta het ongeboren kind bereiken, kunnen afwijkingen ontstaan die leiden tot het vervroegd eindigen van de zwangerschap (miskraam), een vroeggeboorte of een verminderd geboortegewicht, maar ook tot het ontstaan van aangeboren afwijkingen of andere ontwikkelingsstoornissen. Met name hierom gelden er wel specifieke beheersmaatregelen om dit soort risico's zoveel als mogelijk tegen te gaan.

De opdrachtgever zal, door een inventarisatie en evaluatie van de risico's, de uitvoerende partij via het bestek/de overeenkomst informeren over de risico's van blootstelling. In het bestek/de overeenkomst zijn de voorlopige veiligheidsklasse en het ontwerp V&G-plan opgenomen.

1.2.11 Kerndeskundigen

In artikel 4.54d lid 8 van het Arbobesluit is opgenomen dat bij het werken met asbesthoudende grond de werkzaamheden begeleid moeten worden door een deskundige als beschreven in artikel 2.7 van het Arbobesluit. Voor andere deskundigen die in deze publicatie aan bod komen, wordt verwezen naar module 5 'Deskundigheid van kritische functies'. De deskundigheid die moet worden ingezet, is afhankelijk van de mate waarin het potentieel gevaar kan optreden.

1.2.12 Conventionele Explosieven (OCE)

In artikel 4.10 van het Arbobesluit is de specifieke regelgeving opgenomen voor bedrijven die actief zijn met het opsporen van Conventionele explosieven. Hiervoor geldt een certificatieplicht volgens het WSCS-OCE.

1.3 Milieu-regelgeving

De Wet milieubeheer (Wm), de Waterwet en de Wet bodembescherming (Wbb) leggen verplichtingen op met betrekking tot het werken in of met verontreinigde grond en verontreinigd (grond)water. Activiteiten zoals het verwijderen, storten en behandelen van afvalstoffen, het gebruiken van secundaire grond/bouwstoffen en het lozen van afvalwater worden expliciet in de wetgeving gedefinieerd vanwege de mogelijk nadelige effecten hiervan op het milieu. Hierna wordt een aantal aspecten uit de milieuwetgeving omschreven dat van belang is bij grond-, bagger- en bemalingswerken.

1.3.1 Wet bodembescherming

De Wet bodembescherming (Wbb) geeft het kader voor het beleid inzake de bescherming van de bodem en de sanering in gevallen van ernstige verontreiniging van de bodem. De Wbb is van toepassing op de bodem, ofwel "het vaste deel van de aarde met de zich daarin bevindende vloeibare en gasvormige bestanddelen en organismen". Hieronder wordt alleen de landbodem verstaan. De waterbodems vallen onder de Waterwet. Belangrijke aandachtspunten in de Wbb zijn de artikelen betreffende de algemene zorgplicht, de risicoaansprakelijkheid en de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) die nadere regels stellen ten aanzien van handelingen die verontreiniging of aantasting van de bodem zouden kunnen veroorzaken. In de Wbb zijn meldingsverplichtingen opgenomen indien handelingen met verontreinigde grond plaatsvinden.

Op basis van de Wbb wordt (bodem)grond als volgt ingedeeld:

- schone grond;
- sterk verontreinigde grond (vanaf de interventiewaarde).

Deze indeling is gebaseerd op toetsing van de analyseresultaten. De classificatie van bodem wordt uitgevoerd op basis van de Regeling bodemkwaliteit, waarin de Achtergrondwaarde (AW2000) voor grond is opgenomen en de Circulaire bodemsanering, waarin de streef- en interventiewaarden voor grondwater en de interventiewaarden voor grond zijn opgenomen.

Graafwerkzaamheden in een geval van ernstige bodemverontreiniging worden volgens de Wbb gezien als sanerende maatregel. Dit geldt ook als de werkzaamheden niet tot doel hebben de bodem te saneren (zoals bij het werken aan kabels en leidingen) of als sprake is van een zeer kleine hoeveelheid te verplaatsen grond. De Wbb verplicht de initiatiefnemer om een saneringsplan in te dienen en om de voorgenomen graafwerkzaamheden te melden bij het in dit kader bevoegd gezag (provincie of aangewezen gemeente). Gelet op de aard van werken aan kabels en leidingen kan dit in de praktijk meestal via een vereenvoudigde werkwijze en procedure door middel van het Besluit Uniforme Sanering (BUS). Deze mogelijkheid is echter mede afhankelijk van de verontreinigingssituatie ter plaatse en de geplande werkzaamheden. Als de sanering niet aan de criteria van het BUS voldoet, is een uitgebreide Wbb-procedure (saneringsplan) nodig. Deze kan 15

weken duren, met de mogelijkheid van 15 weken verlenging. Op het besluit is bezwaar en/of beroep mogelijk.

In het kader van deze publicatie zijn volgende AMvB's van belang:

- Besluit Uniforme Saneringen (BUS);
- Stortbesluit bodembescherming;
- Besluit Bodemkwaliteit (Bbk).

Deze algemene maatregelen van bestuur zijn hieronder nader toegelicht.

1.3.1.1 Besluit uniforme saneringen (BUS)

Het BUS is een landelijke uniforme regeling voor eenvoudige, gelijksoortige saneringen die in korte tijd afgerond kunnen worden. Het merendeel van de saneringen en andere graafwerkzaamheden in ernstig verontreinigde grond kan onder BUS worden uitgevoerd. Indien aan de voorwaarden van het BUS wordt voldaan, kan via een melding en onder algemene regels worden gesaneerd. In dat geval hoeft geen langdurige saneringsplanprocedure te worden doorlopen maar kan al na 5 weken (en in sommige situaties al na 5 werkdagen) worden gestart met de werkzaamheden. Een bijzonder categorie onder het BUS is tijdelijk uitplaatsen. Deze aanpak richt zich op werkzaamheden in ernstig verontreinigde grond waarbij geen sprake is van een bepaalde saneringsdoelstelling maar waarbij gegraven wordt in de bodem ten behoeve van de aanleg, onderhoud en verwijdering van ondergrondse infrastructuur en de grond vaak na de ontgraving in het ontgravingsprofiel wordt teruggebracht. Na afloop van de werkzaamheden wordt een evaluatieverslag ingediend bij het WBB-bevoegd gezag.

Voor meer informatie over het Besluit uniforme saneringen wordt verwezen naar de Handreiking uniforme saneringen op de website bodemplus.nl.

1.3.1.2 Stortbesluit bodembescherming

In dit besluit zijn de zogenoemde IBC-criteria (Isoleren, Beheersen en Controleren) vastgelegd voor het storten van afvalstoffen binnen inrichtingen. Dit is onder andere van toepassing op grootschalige projecten waar sprake is van een tijdelijk depot). Voor de definitie van inrichtingen wordt verwezen naar de Wm, artikel 1.1. In de Wbb zelf is het storten buiten 'inrichtingen' verboden. Het besluit is niet van toepassing op het storten van baggerspecie (artikel 2, derde lid) en evenmin op de opslag van afvalstoffen.

1.3.1.3 Besluit Bodemkwaliteit (Bbk)

Het besluit Bbk is gebaseerd op de Wm, de Wbb, de Waterwet en de woningwet. Het Bbk bestaat uit drie onderdelen:

- Kwaliteit van de uitvoering (kwalibo), voornamelijk bestaande uit een erkenningsregeling voor bodemintermediairs
- Het toepassen en hergebruiken van bouwstoffen op de (water)bodem
- Het toepassen en hergebruiken (alsmede tijdelijk opslaan) van grond en baggerspecie op de (water)bodem

Verontreinigde grond komt in aanmerking voor hergebruik op de bodem wanneer het materiaal voldoet aan de kwaliteitsklasse die voor de ontvangende bodem is gedefinieerd én overeenkomt met of beter is dan de geldende bodemfunctieklassen die door de gemeente is vastgesteld. Sommige gemeenten hebben gebied specifiek beleid vaststelt. Het Bbk maakt gebruik van de kwaliteitsklassen < Achtergrondwaarde 2000, Wonen en Industrie.

Verontreinigde (water)bodem (grond en baggerspecie) komt in aanmerking voor hergebruik op de waterbodem wanneer het materiaal voldoet aan de kwaliteitsklassen <Achtergrondwaarde 2000, klasse A of klasse B. Bij het toepassen van grond of baggerspecie in oppervlaktewater wordt alleen

getoetst aan de actuele kwaliteit van de ontvangende waterbodem. In het algemeen geldt dat een partij grond of baggerspecie in oppervlaktewater kan worden toegepast wanneer de kwaliteitsklasse van de toe te passen grond of baggerspecie gelijk is aan of schoner is dan de klasse van de ontvangende waterbodem.

Door het aanpassen van de methodiek van het vaststellen van de veiligheidsklasse is er geen eenduidige koppeling meer met de grenzen van de bodemkwaliteitsklasse.

Door de opdrachtgever en werkgever zal afzonderlijk gekeken moet worden naar de milieukundige aspecten als wel de veiligheids- en gezondheidsaspecten. Op deze wijze moet voorkomen worden dat werkgevers onvoldoende beschermende maatregelen treffen om blootstelling van werknemers te voorkomen.

Het Bbk maakt het mogelijk om onder voorwaarden grond en baggerspecie tijdelijk op de (water)bodem op te slaan voorafgaand aan een definitieve toepassing.

Bij werken waarin grond of baggerspecie wordt toegepast, vereist het Besluit bodemkwaliteit (Bbk) onder meer dat een milieu hygiënische verklaring beschikbaar is. Dit kan een partijkeuring of waterbodemonderzoek zijn, een erkende kwaliteitsverklaring of een fabrikant-eigen-verklaring of onder bepaalde voorwaarden, een bodemkwaliteitskaart. Daarnaast dient de toepassing uiterlijk vijf dagen van tevoren te worden gemeld bij het Bbk-bevoegd gezag (provincie of gemeente). Dit kan eenvoudig via de website www.meldpuntbodemkwaliteit.nl.

Voor toepassing van schone grond (gehalten < achtergrondwaarde 2000) geldt een beperkte meldingsplicht; toepassing van schone grond in een hoeveelheid kleiner dan 50 m³ is hiervan volledig uitgezonderd. Toepassing van grond op een locatie waarvoor al een BUS-melding is gedaan, is eveneens uitgezonderd van de meldingsplicht. Meer informatie over het Bbk, waaronder de 'Handreiking besluit bodemkwaliteit', is te vinden op www.bodemplus.nl

Tijdelijke uitname van grond schoner dan de interventiewaarde, waarvan bij werkzaamheden aan kabels en leidingen heel vaak sprake is, is uitgezonderd van veel verplichtingen uit het Besluit bodemkwaliteit (Bbk), er kan dan worden volstaan met een BUS-melding (tijdelijke uitname). Om te voldoen aan de criteria voor tijdelijke uitname, moet sprake zijn van het terugplaatsen van de grond op of nabij dezelfde plaats, in dezelfde toepassing, onder dezelfde omstandigheden en zonder dat de grond is bewerkt. Hoewel het uitzeven van bodemvreemd materiaal normaal gesproken als een bewerking wordt gezien, is in de toelichting van het Bbk expliciet opgenomen dat in het geval van tijdelijke uitname het uitzeven van bodemvreemd materiaal niet als bewerking wordt gezien.

De Erkenningregeling Kwalibo is integraal onderdeel van het Bbk en voorziet erin dat alleen bedrijven/personen die erkend zijn voor de beoordelingsrichtlijnen werkzaamheden/ handelingen in en met sterk verontreinigde (water)bodem mogen uitvoeren. De belangrijkste beoordelingsrichtlijnen zijn de BRL 1000 (uitvoeren van partijkeuringen), BRL 2000 (uitvoeren van milieuhygiënisch bodemonderzoek), BRL 6000 (milieukundige begeleiding van bodemsanering) en de BRL 7000 (uitvoering van bodemsanering). Tijdens de door de certificerende instellingen uit te voeren audits, waaronder veldbezoeken, worden deze beoordelingsrichtlijnen getoetst.

Het is gedurende de werkzaamheden niet toegestaan om grondstromen te vermengen.

1.3.1.3.1 Bouwstoffen

Het toepassen van bouwstoffen is enkel onder bepaalde eisen toegestaan volgens het Bbk. De voorwaarden waarbinnen dit mogelijk is zijn:

- Bouwstoffen mogen alleen worden toegepast in 'werken'. Dit zijn functionele, nuttige toepassingen van bouwstoffen, zoals gebouwen, (spoor)wegen, bruggen, geluidswallen en dijken.
- Bovendien mag niet een grotere hoeveelheid bouwstoffen worden toegepast dan voor de functie noodzakelijk is. Anders is sprake van het ontdoen van afvalstoffen.
- Bouwstoffen moeten terugneembaar worden toegepast en de bouwstoffen moeten worden verwijderd wanneer een werk niet meer als functionele toepassing kan worden beschouwd.
- De kwaliteit van de toe te passen bouwstoffen moet voldoen aan de eisen van het Besluit bodemkwaliteit.

Voor IBC-bouwstoffen gelden aanvullende voorwaarden:

- IBC-bouwstoffen mogen nooit in een oppervlaktewaterlichaam worden toegepast.
- IBC-bouwstoffen moeten ten minste 1 maand voor de toepassing worden gemeld.
- IBC-bouwstoffen mogen alleen worden toegepast met isolatie-, beheers- en controle- (IBC)maatregelen.
- Het ontwerp van het werk waarin de IBC-bouwstoffen worden toegepast moet zijn gekeurd door de Advieskamer bodembescherming.

De omgang met historische aangebrachte niet vormgegeven bouwstoffen tijdens werken is verder beschreven in module 3.

Voor meer informatie over het Besluit bodemkwaliteit wordt verwezen naar de Handreiking besluit bodemkwaliteit op de website bodemplus.nl.

1.3.2 Wet milieubeheer

De Wet milieubeheer is een belangrijke overkoepelende milieuwet die als centrale doelstelling een integrale aanpak van de milieuproblematiek heeft: *“Alle aspecten van het milieubeleid moeten in hun onderlinge samenhang worden bekeken.”*

Een aandachtspunt bij de verwijdering van gevaarlijke afvalstoffen is de wetgeving met betrekking tot het vervoer van gevaarlijke stoffen. Deze voorschriften zijn terug te vinden in de wetgeving op het gebied van het vervoer van gevaarlijke stoffen. Naast de voorschriften voor veilig vervoer van (gevaarlijke) stoffen geldt voor grond als afvalstof aanvullend de volgende belangrijkste wetgeving:

- Voor binnenlands transport is dit het Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen;
- Voor internationaal vervoer is dat EVOA (Europese Verordening Overbrenging Afvalstoffen).

Er is voor het vervoer van gevaarlijke stoffen een wettelijk kader dat is gevat in de wet vervoer gevaarlijke stoffen (WVGS). Het besluit vervoer gevaarlijke stoffen (BVGS) bevat een verdere uitwerking. Voor het wegvervoer geldt specifiek de Regeling vervoer over land van gevaarlijke stoffen (VLG) en het ADR (Accord européen relatif au transport international des marchandises Dangereuses par Route). Voor het vervoer over water geldt de Regeling vervoer over de binnenwateren van gevaarlijke stoffen (VBG) en het ADN (Accord européen relatif au transport international des marchandises Dangereuses par voies de Navigation intérieures).

Verontreinigde bodem valt over het algemeen niet onder deze classificatie omdat de concentratie gevaarlijke stof ten opzichte van het gehele volume te laag is. Uitzonderingen hierop zijn bijvoorbeeld drijfslagen (puur product). Wanneer verontreinigde (water)bodem die is aangemerkt als gevaarlijk afval door een derde ter verwijdering naar elders wordt getransporteerd, moet dit worden gemeld aan het bevoegd gezag. De melding wordt gedaan door het invullen en versturen van een ‘Omschrijvingsformulier gevaarlijke afvalstoffen’. In dit meldingsformulier wordt de mogelijkheid geboden ook de gevaar identificatie voor verontreinigde grond aan te geven door middel van een VLG/ADR-code.

1.3.2.1 Archeologie

Bij werkzaamheden dient men rekening te houden met eventuele archeologische waarden in de betreffende gebieden. De Wet milieubeheer spreekt in artikel 4.9, lid 4c van provinciale attentiegebieden. Indien werkzaamheden in dergelijke gebieden plaats vinden moet hiermee rekening gehouden worden wat kan betekenen dat er allereerst een archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden om de archeologische waarde stelling te bepalen.

1.3.3 Toezicht door bevoegd gezag

Alleen personen die daartoe zijn aangewezen hebben de beschikking over toezichthoudende bevoegdheden. De minister heeft de ambtenaren van de VROM-Inspectie aangewezen als toezichthouder voor de Wet bodembescherming en de Wet milieubeheer. Ook de ambtenaren van de Algemene Inspectie Dienst en de Inspectie Verkeer en Waterstaat (waterbodems) zijn aangewezen als toezichthouder. Provincies en gemeenten zijn ook bevoegd om binnen hun ambtsgebied toezichthouders aan te wijzen. Uit het aanwijzingsbesluit blijkt voor welk geografisch gebied en welke

wetten de toezichthouder bevoegd is.

Ambtenaren die zijn aangewezen als toezichthouder voor de Wet bodembescherming zijn ook bevoegd om toe te zien op de naleving van de verplichtingen van hoofdstuk 2 van het Besluit bodemkwaliteit (Kwalibo), bijvoorbeeld om vast te stellen of de betrokken bedrijven beschikken over een erkenning en of de betrokken milieukundig begeleider of veldwerker staat geregistreerd op de erkenning. Dit volgt uit artikel 18.4, derde lid van de Wet milieubeheer.

1.4 Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De Waterwet gaat niet meer uit van het saneren van waterbodems, maar gaat uit van ingrepen in de waterbodems. De Waterwet stelt integraal waterbeheer op basis van de 'watersysteembenadering' centraal. Veel activiteiten vallen onder algemene regels, waardoor geen watervergunning nodig is en veelal met een melding kan worden volstaan.

Meer informatie over de Waterwet is te vinden op de website helpdeskwater.nl

1.4.1 Lozingen

De lozingenbesluiten, waarmee verreweg de meeste lozingen worden geregeld, vertonen grote overeenkomsten en sluiten naadloos op elkaar. Ze onderscheiden zich van elkaar in de doelgroep waar ze op van toepassing zijn:

- Het Activiteitenbesluit is van toepassing op inrichtingen in de zin van de Wm;
- Het Besluit lozing afvalwater huishoudens beperkt zich tot particuliere huishouden;
- Het Besluit lozen buiten inrichtingen richt zich op het overige lozen, dus zeer divers.

1.4.2 Keur Waterschap

Waterschappen hebben op basis van artikel 59 lid 1 en artikel 78 lid 1 Waterschapswet een verordende bevoegdheid. De beheerverordening van waterschappen wordt ook wel Keur genoemd. Deze bevoegdheid is beperkt tot de specifiek opgedragen taak.

In de Keur staan de regels (met name geboden en verboden) die een waterschap hanteert bij de bescherming van onder andere waterkeringen, watergangen en bijbehorende kunstwerken. Deze regels voorkomen dat dijken en oevers beschadigen. Ook zijn er regels voor het onderhoud van sloten, beken, rivieren en andere waterlopen om de waterafvoer in dit oppervlaktewater te waarborgen.

Daarnaast is met de komst van de Waterwet het waterschap bevoegd gezag geworden voor de regulering van grondwateronttrekkingen en infiltraties (op een aantal onder de provinciaal bevoegdheid vallende categorieën na; zie art. 6.4 Waterwet. De meeste grondwateronttrekkingen, zoals bronneringen of onttrekkingen voor bodem- en grondwatersanering, zijn nu gereguleerd via de keur van het waterschap en daarvoor geldt in principe een verbod om zonder vergunning of melding te onttrekken.

De legger(s) van waterschappen geeft aan waar de Keur van toepassing is. In de legger zijn de waterstaatswerken (ligging, vorm, afmeting en constructie) binnen het gebied van het waterschap opgenomen. Er kunnen leggers zijn opgesteld voor waterkeringen, oppervlaktewaterlichamen, bergingsgebieden en ondersteunende kunstwerken.

1.5 Overige regelgeving aanleg kabels en leidingen

Als blijkt dat er grond geroerd moet worden, dan is de wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten (WION) van toepassing. De CROW richtlijn 'voorkomen van schade aan kabels en leidingen, zorgvuldig grondroeren van initiatief- tot gebruiksfase' geeft invulling aan de verplichtingen en verantwoordelijkheden die opgenomen zijn in WION.

1.6 Overige stof specifieke regelgeving

Buiten de verschillende generieke onderdelen van de Arbo- en Milieuwetgeving zijn er ook nog stof specifieke aanvullingen. Enkele voorbeelden hiervan zijn Asbest, loodwit en PCB. Zie verder ook module 3, paragraaf 3.3.5 en 3.3.5.1.

TER
VISIE